

Přílohy

Příloha č. 1

Národní muzeum
Náprstkovo muzeum asijských,
afrických a amerických kultur

EGYPTSKÉ MUMIE

Pracovní listy pro
II. stupeň ZŠ

Milí návštěvníci,
vítejte v Náprstkově muzeu na výstavě Egyptské mumie. Vydejte se s námi do světa starých Egyptanů, staňte se na chvíli egyptology a archeology a zkuste rozluštit několik šifer a záhad, které jsme pro Vás připravili. Přejeme Vám mnoho badatelského štěstí!

1. Před sebou máte mapu Egypta. Zaznačte všechny lokality, odkud pocházejí vystavené mumie.

2. Tajenka
Tajenka skrývá název pro kamennou schránku určenou kuložení rakve.

Soška v podobě vrubouna posvátného, symbol životnosti.
Nádoba na uložení vnitřnosti.
Vládce mrtvých.
Dřevěná schránka na mumii.
Písmo používané starými Egyptany.
Označení pro egyptského vládce.
Materiál používaný na výrobu ozdob mumií (krunýče a díly).
Mytologické zvíře v podobě lva s lidskou hlavou.

3. Horovo oko
Jedním z neznámějších egyptských symbolů je Horovo oko (egyptsky vedžat). Symbolizovalo oddanost a zmrtvýchvstání.

____	____	____	____	____

4. Tajkaset

Napište základní údaje o Tajkaset

Titul zemřelého:

Jméno matky:

Jméno otce:

Věk dožití:

Doba života:

Dynastie:

Datace:

Co víme o mumii?

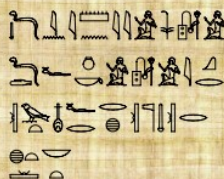

Jak se mumie dostala do Národního muzea?

5. Prohlédněte si následující obrázky.
Co je zobrazeno na těchto scénách?

6. Pokuste se přeložit tento egyptský text:

Slovníček egyptsko-český:

𓂏	než
𓂏𓂏	každý, veskerý
𓂏𓂏𓂏	tak pravi
𓂏𓂏𓂏𓂏	velmi
𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏	pisaz
𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏	já
𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏	znamenity
𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏	je dobré (je lepší)
𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏	znát
𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏	královský
𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏	hieroglyfy
𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏	věc (každá věc = cokoliv)
𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏	Amenej (mužské jméno)
𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏𓂏	říká

7. Pohřební výbava
Pojmenujte jednotlivé části pohřební výbavy.

8. Co byly vešebty?

Správné odpovědi k úkolům najdete v tištěné podobě v pokladně Náprstkova muzea, a také na www.nm.cz, a www.egyptskemumie.cz

Národní muzeum
Náprstkovo muzeum asijských, afrických a amerických kultur
Betlémské náměstí 1, 110 00 Praha 1.
Pracovní list k výstavě Egyptské mumie pro II. stupeň základních škol.
Námět: Pavel Onderka. Ilustrace a grafická úprava: Markéta Škopová.
Produkce: Klára Kuthanová.
Informace o výstavě a doprovodných pořadech k výstavě naleznete na výše uvedených internetových stránkách.
Náklad: 1 500 ks
© Národní muzeum 2011

¹ ONDERKA, Pavel. *Egyptské mumie. Pracovní list k výstavě Egyptské mumie pro II. stupeň základních škol.* Národní muzeum, 2011.

ZEMĚ ČERNÝCH FARAONŮ
THE LAND OF THE BLACK PHARAOHS

Povolení na cestu za pokladem núbijské královny

Vedoucí výpravy

Vžij se do role Giuseppe Ferliniho a zjisti, jaké překážky na Tebe mohou čekat při cestě za pokladem.

V roce 1830 se italský lékař Giuseppe Ferlini vydal do Egypta. Pokračoval proti proudu Nilu až do dnešního Súdánu.

Před cestou by bylo dobré vědět, kde se země do kterých se vydáš, nacházejí. Slož mapu a zjisti, na kterém kontinentu leží **Egypt** a **Súdán**. Správnou odpověď zakroužkuj a barevně si tyto země zazač do mapy na první straně.

V Súdánu ho zaujala vyprávění o bájných pokladech ukrytých ve starověkých pyramidách a chrámech. V súdánském hlavním městě Chartúmu požádal guvernéra Kuršída Pašu o povolení k provádění vykopávek. Kuršíd Paša se snažil Ferliniho od tohoto plánu odradit. Upozornil jej na to, že vykopávky se můžou prodrazit, a že v případě, že by přece jen učinil nějaký objev, stal by se pravděpodobně cílem banditů, kteří by se pokladu chtěli zmocnit. Kuršíd Paša nakonec svolil a dal Ferlinimu povolení vykopávat na lokalitách Wad Ben Naga, Naga a Meroe.

2

Rozmysli si jakým směrem se vydáš a raději si do mapy vyznač řeku Nil a města Wad Ben Naga, Naga a Meroe, ať se neztratíš.

Ke své další cestě ještě potřebuješ povolení k provádění vykopávek. Nech si od hlídače výstavy natisknout razítko na první stranu a můžeš vyrazit na cestu.

Přes všechna varování se Ferlini vydal na cestu za bájnými poklady. Z Chartúmu vyplul na loď a za několik dní přistál ve Wad Ben Naga.

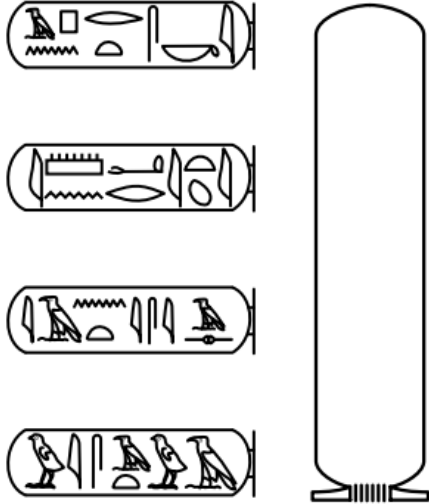
Najdi předmět s vyobrazením Nilu, nápovědou ti bude obrys předmětu. Nalezený předmět si pořádně prohlédni a vyškrtěj všechno, co na předmětu není vyobrazeno.

4

Wad Ben Naga přineslo Ferlinimu velké zklamání. Ferlini zde měl objevit pouze oltář.

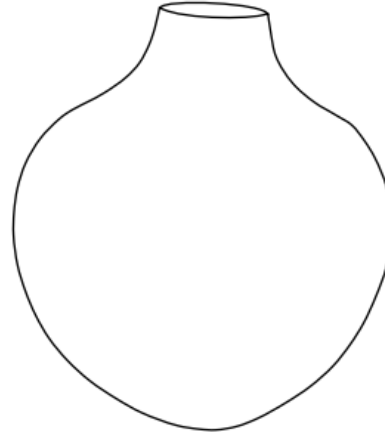
-   3 Oltář později pomohl k rozluštění merojského písma. Zjisti, které jméno napsané v egyptských hieroglyfech patří královně Amanitore, a pokus se v merojských hieroglyfech napsat své vlastní jméno.

Některá písmena naší abecedy chybí, vynech je nebo nahraď podobnými. 5

Ve Wad Ben Naga Ferlini otevřel také několik hrobek. V hrobkách objevil mrtvá těla obyvatel starověkého města. Spolu s nimi byla v hrobkách uložena řada nádob. Aby možným lupičům ukázal, že neobsahují žádné poklady, několik z nich rozbil.

-   4 Nubijské předměty byly bohatě zdobené a je škoda nechat je rozbíté. Zkus složit nádobu dohromady a zjisti, k čemu mohla sloužit. Vzor, který tě zaujme, překresli, nebo se nech inspirovat a vymysli vlastní.

- Nádoba mohla sloužit: a) ke skladování vína a piva
b) jako váza na květiny
c) na vaření

6

Z Wad Ben Naga se nejdříve vydal pouští do Naga vzdáleného osm hodin jízdy na velbloudech. V Naga Ferliniho neustále napadali lvi, kteří se v této oblasti vyskytovali.

-   5 Najdi ve výstavě vyobrazení lva. Lev i další zvířata představovala ve starověkém Súdánu bohy. přečti si o nich další informace a odpověz na otázky.

- 1) Kdo byl bohem války?
-
- 2) Jak byla znázorňovaná bohyně Hathor?
-
- 3) Jaké bylo jméno boha, který mohl mít podobu lva?
-
- 4) Čí jméno v překladu znamená „skrytý“ a „neviditelný“?
-
- 5) Jaká zvířata doprovázela Apedemaka?
-
- 6) Který bůh byl spojován s láskou?
-

Vyhledej i další vyobrazení lva, berana a krávy a můžeš zkusit zjistit, kolik se jich na výstavě nachází.

7

Nálezů nebylo mnoho, a proto se Ferlini rozhodl vrátit do Wad Ben Naga. Uprostřed Wad Ben Naga stály pilíře s vyobrazením boha Bese.

- 6 Bes je ochranný bůh zpodobňovaný jako nahý otlý trpaslík s krátkými nohama. Najdi ve výstavě jeho pilíř a podle něj přiřaď tyto části k obrysu tak, jak mají jít správně za sebou.

8

Ferlini opustil Wad Ben Naga a plavil se dále na sever do vesnice Bedžrauĳa, ležící v blízkosti starověkého Meroe. Nejdříve navštívil ruiny starověkého královského města, včetně chrámu boha Amona a jeho manželky Mut.

Podle předlohy dokresli a vybarvi obrázek s bohem Amonem a bohyní Mut.

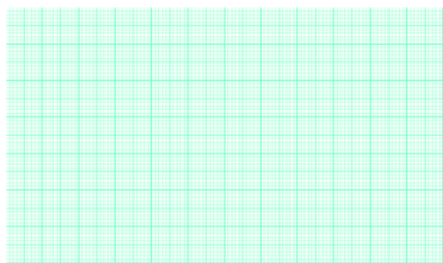

9

Ferlini se rozhodl začít hledat poklady v pyramidách na královském pohřebišti. V jedné z největších pyramid, která patřila královně Amanišacheto, objevil pohádkový poklad!

Jeden nalezený předmět z pokladu máš u sebe. Zjisti, k čemu mohl sloužit a zapiš ho jako správný archeolog. Změř ho, zjisti jeho funkci, popiš ho a překresli na milimetrový papír.

Materiál a barva:.....

Popis:.....

Velikost:.....

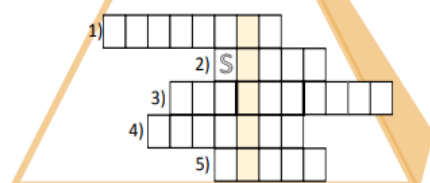
K čemu předmět sloužil:.....

Zkus vzor na prstenu otisknout do modelíny, třeba ti to napoví. Stopu potom zase zahlad.

10

Na závěr si můžeš vyluštit připravenou křížovku.

- 1) Co je potřeba získat před prováděním vykopávek?
- 2) Jaký je název země, jejíž historie je představena na této výstavě?
- 3) Název jednoho z měst, ve kterém Giuseppe hledal poklad.
- 4) Jaké je příjmení muže, který objevil poklad královně Amanišacheto?
- 5) Které zvíře mohlo představovat boha Amona?

Tajenka ti prozradí jméno země černých faraonů:.....

Pokud jsi došel až sem, stal se z tebe pravý hledač pokladů a svou část pokladu si můžeš vyzvednout na pokladně, až budeš vracet brašnu.

11 2

² ŠEJBL J., ŽBÁNKOVÁ T. *Cesta za pokladem núbijské královně. Výstava Země černých faraonů*. Národní muzeum, 2014.

PRACOVNÍ LISTY K VÝSTAVĚ NA BŘEZÍCH NILU

1

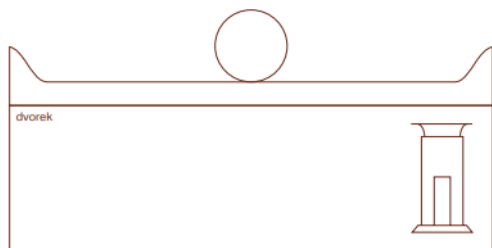
Zakresli do slepé mapy čtyři významná místa starověkého Egypta a Nubie, kde se získával kámen. Co bylo hlavní dopravní tepnou, podél které se obě země rozkládaly?

Ve výstavě najdeš spoustu různých předmětů s různými zvířaty, která ke svému životu potřebují rozdílná prostředí. Zkus tato zvířata správně zařadit k vodnímu nebo suchozemskému prostředí a nezapomeň ani na to, že některá zvířata jsou divoká a jiná domácí.

2

nebe * * * * *

poušť

voda

3

Viš, jak se jmenuje písmo, které v Egyptě používali? Najdi podle obrysu předmět ve výstavě a zkus rozluštit první větu nápisu. Nezapomeň, že egyptské texty se mohou číst více směry.

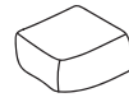
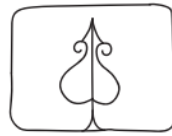
Zkus do kartuše napsat své jméno v egyptských hieroglyfech.

A		L	
B		M	
C, Č		N	
D		O	
E		P	
F		Q	
G		R	
H		S	
CH		Š	
I, J, Y		T	
K		U, V	
		Z	

4

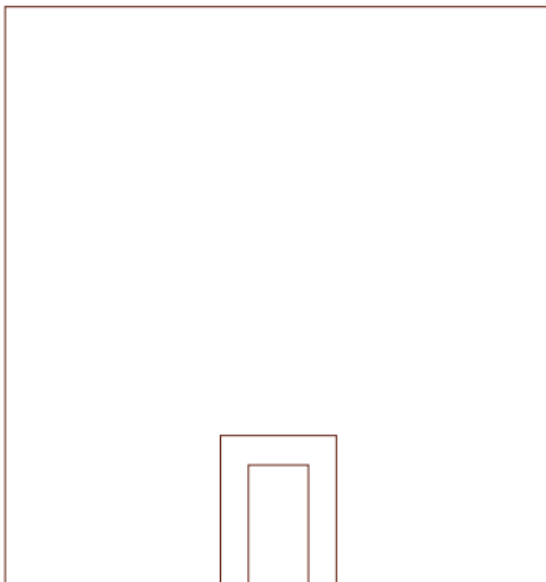
5

Viš, jakým zaměstnáním se mohli obyvatelé starověkého Egypta a Nubie věnovat? Prohlédni si předměty ve výstavě, pojmenuj řemesla nakreslená níže a spoj je se správnými obrázky, které je charakterizují.

6

Egyptané milovali odpočinek ve svých zahradách, kde pěstovali ovoce i různé okrasné rostliny. Navrhni zahradu podle požadavků staroegyptského zákazníka. V zahradě musí být jezírko s lotosy, vinná réva, granátovník s granátovými jablky a palmy. Pokud nevíš, jak tyto rostliny nakreslit, rozhlédni se ve výstavě a určitě najdeš inspiraci.

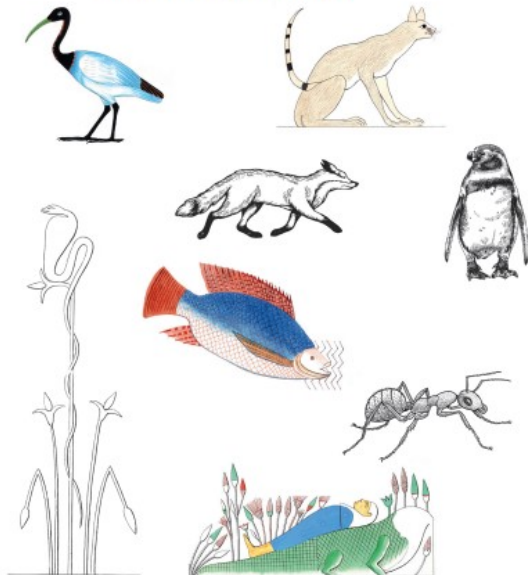
7

Velmi oblíbenou a důležitou rostlinou byl sachor papirodárný, který je ale známější pod jiným jménem. Viš, jak toto jméno zní? Napadá tě, jakými způsoby se tato rostlina mohla využívat?

8

Máš nějakého zvířecího mazlíčka? Pro Egypťany byla některá zvířata nejen mazlíčky, ale také mohla představovat některé bohy nebo bohyně, jiná zase sloužila jako obětiny. S těmito zvířaty se po smrti zacházelo stejně, jako s lidmi – byla mumifikována. Některé mumie tu máme i vystavené – zakroužkuj, jaká zvířata se ti povede najít.

Viš, co vlastně taková mumie je? Prohlédni si ty zde vystavené, zvířecí i lidské, a zkus vlastními slovy popsat, co je mumie vlastně zač.

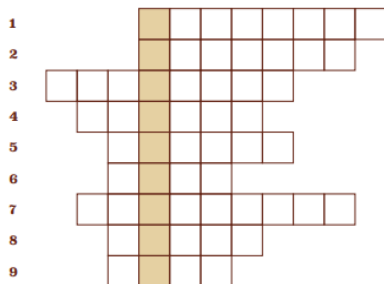
9

Z jakého dřeva byly vyráběny rakve?

10

11

Na závěr celé návštěvy si můžeš ověřit, jaký máš přehled a vyluštít si jednoduchou křížovku. Ta obsahuje devět známých pojmů, které se váží ke starověkému Egyptu a Núbii. Určitě je budeš všechny znát, ale kdyby ne, nápovědu najdeš ve výstavě. Tajenka ukrývá jméno jednoho z nejvýznamnějších posvátných zvířat té doby.

- Schránka určená k uložení rakve.
- Ověš, do kterého se zapisovalo panovníkovo jméno.
- Hroblka egyptského panovníka.
- Titul vládce Egypta.
- Nádoba sloužící k uložení vnitřních orgánů mumifikovaného zemřelého.
- Brodvý pták, který se stal symbolem boha Thovta.
- Označení pro znak obrázkového písma.
- Přirozené nebo umělé dochované tělo člověka nebo zvířete.
- Jméno božského vládce podsvětí.

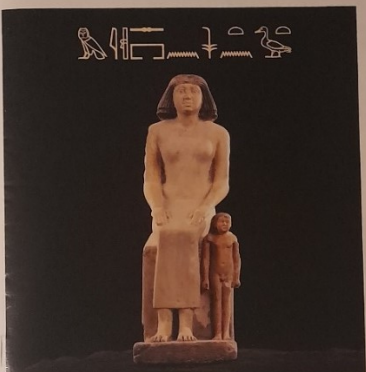
Text: Jana Michalová-Novotná, Tereza Zbarňová, Barbora Janů | Grafický návrh: Ondřej Záměl / © Národní muzeum, 2019

³ Na březích Nilu: Objevte svět obyvatel starověkého Egypta a starověké Núbie!. Online. In: Národní muzeum, 2019. Dostupné z: <https://www.nm.cz/naprstkovo-muzeum-asijskych-africkych-a-americkych-kultur/na-brezich-nilu>. [cit. 2024-10-07].

Příloha č. 4

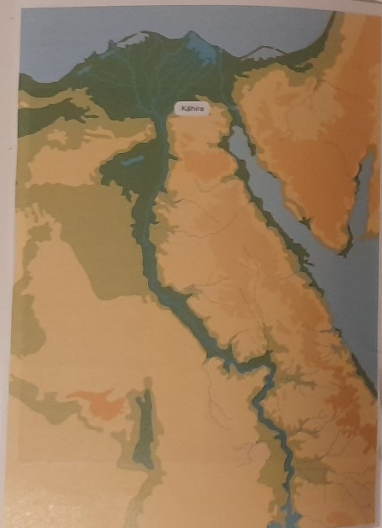
SLUNEČNÍ KRÁLOVÉ

V hrobce egyptské princezny

NÁRODNÍ MUZEUM

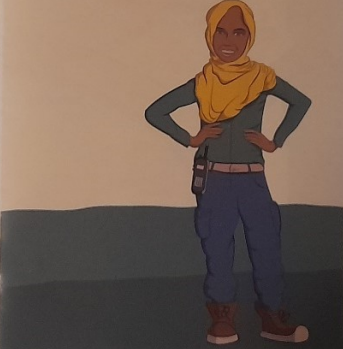
Pracovní list pro 2. stupeň základních škol

Úkol 1:

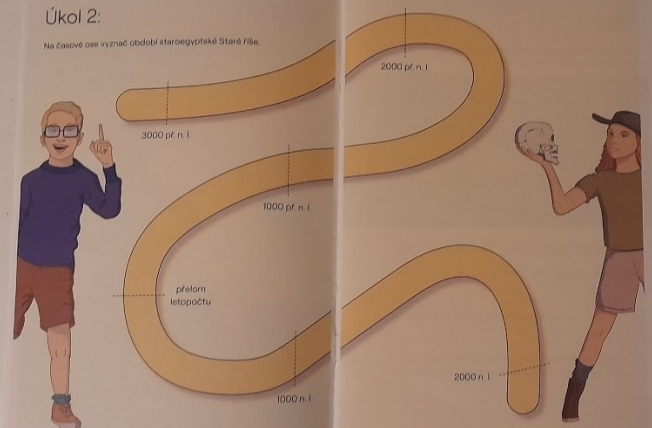
Zakresli do slepé mapy Egypta, kde se nachází následující archeologické lokality: Abúsir, Héliopolis, Thébý a Asuán.

Dále vyznač, kudy ve starověku vedla hranice mezi Horním (jižním) a Dolním (severním) Egyptem.

Úkol 2:

Na časové ose vyznač období staroegyptské Staré říše.

3000 př. n. l.

2000 př. n. l.

1000 př. n. l.

přelom letopočtu

1000 n. l.

2000 n. l.

Úkol 3:

Poslední si rozhovor se dvěma princeznami a odpověz na otázky o jejich životě.

Chekeretnebtj

- Co je to mastaba?
- Před jakou dobou byla princeznina mastaba postavena?
- Co jedli staří Egypťané? Napíš tři druhy jídla, které měla princezna Chekeretnebtj vyobrazeny na stěně své hrobky.

Šeretnebtj

- Jaký byl vztah mezi princeznami Chekeretnebtj a Šeretnebtj?
- Jak staří Egypťané zobrazovali postavy?
- Za jak dlouho dorazil posel z hlavního města Memfidy do Asuánu?

Úkol 4:

Staroegyptští bohové a mocných mužů a žen obdružovali takzvané sennetby, tedy mládežci pro sochy. Sochy zpodobňovaly ideálovou podobu zemřelých, jak chtěli být uměrní nejen po smrti, ale i na tomto světě, ale také v posmrtném životě.

Sedící ženy a šeretnebtaj ze staré Egypty

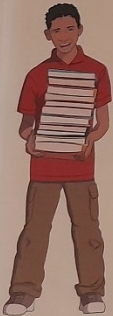
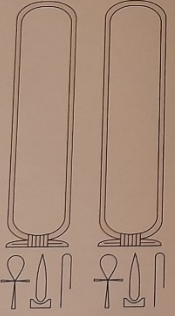
Jaké typy soch měla princezna a úředník Nefer ve své hrobce, a jak tedy chtěli být připomenuti?

Jaká barva se používala pro mužskou a jaká pro ženskou pleť?

Úkol 5:

Pro poznání starého Egypta bylo naprosto přelomovou událostí rozluštění hieroglyfického písma Francouzem Jeanem-Françoisem Champollionem v roce 1822.

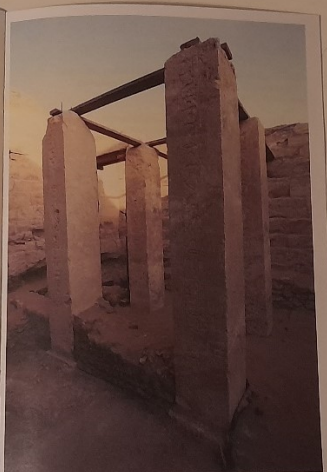
Zapiš do kartičky své jméno a příjmení v egyptských hieroglyfech.

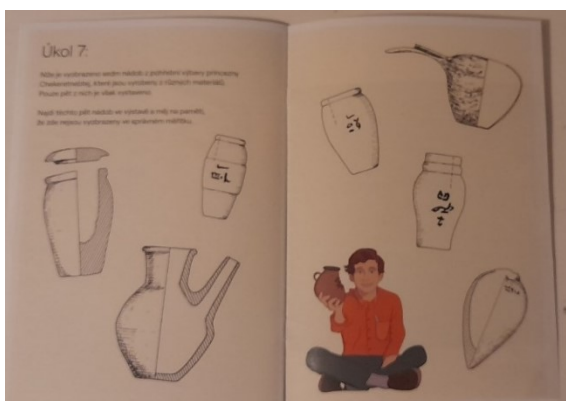
A	egyptský sup		
B	noha		
C, Ć	provaz		
D	nuka		
E	rákos		
F	rohátá zvěř		
G	podstavec na nádoby		
H	půdorys domu		
CH	knot		
I, J, Y	rákos		
K	očiška		
L	lev		
M	sova		
N	hadina vody		
O	paže		
P	roháč		
Q	svaň kápce		
R	lidská ústa		
S	přehozené plátno		
Š	jezíčko		
T	chléb		
U, V	kufe křepelky		
Z	petlice		

Úkol 6:

S pomocí slovníčku přelož text z pilíře ze dvora princezny Šeretnebtaj.

	před
	z (anglické „of“)
	zaopatřená
	tělo
	velký bůh
	Šeretnebtaj
	dcera
	jeho
	král, královská
	jím milovaná

Příloha č. 5

Příloha č. 6

⁴ BÁRTA, Miroslav; ARIAS KYTNAROVÁ, Katarína; BAREŠ, Ladislav; BRŮNA, Vladimír; CALLENDER, Vivienne G. et al. Sluneční králové: studie. Praha: Národní muzeum, 2020.

⁵ *The Nile, Egypt*. Visible Earth. Online. 2004. Dostupné z: <https://visibleearth.nasa.gov/images/71790/the-nile-egypt>. [cit. 2024-11-10]

⁶ *Regular flowing of the White Nile*. Online. Research Gate. Dostupné z: https://www.researchgate.net/figure/A-Regular-flowing-of-the-White-Nile-Google-Earth-December-31st-2016-compared-with_fig3_341343875. [cit. 2024-11-10].

Příloha č. 7

Příloha č. 8

Příloha č. 9

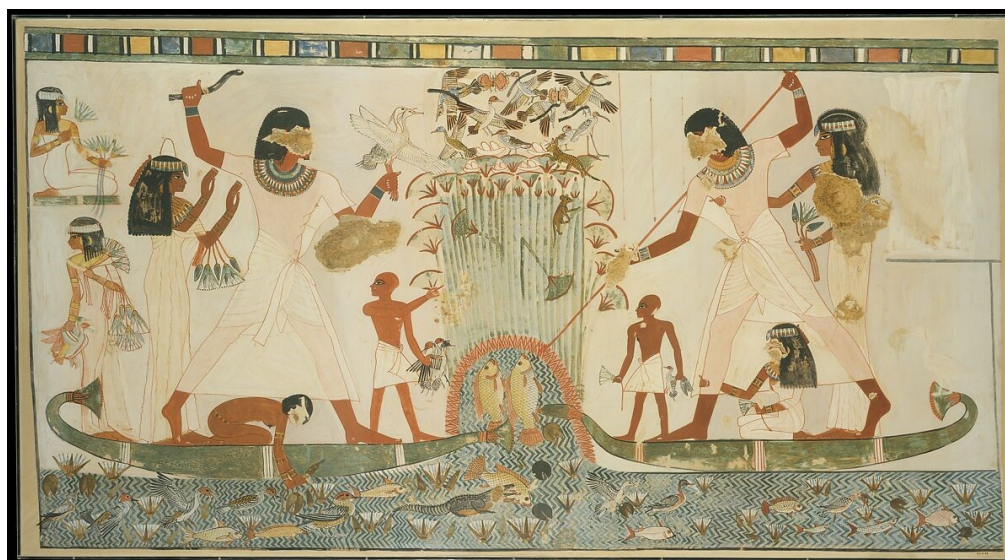

⁷ *Statue of a hippopotamus*. Online. Louvre. 2004. Dostupné z: <https://www.louvre.fr/en/explore/the-palace/the-guardian-of-egyptian-art>. [cit. 2024-11-10].

⁸ *The cat in Ancient Egypt: Hunter pampered pet divine goddess*. Online. Dostupné z: <https://the-past.com/feature/the-cat-in-ancient-egypt-hunter-pampered-pet-divine-goddess/>. [cit. 2024-11-10].

⁹ *Limestone Fragment from the Tomb of Neferhotep*. Online. Meisterdrucke. 2004. Dostupné z: <https://www.meisterdrucke.ie/fine-art-prints/School-Egyptian/1058608/Ancient-Egypt:-Animals-in-a->

Příloha č. 10

10

Příloha č. 11

11

[Papyrus-Thicket, Limestone-Fragment-from-the-Tomb-of-Neferhotep-%28circa-1400-BC%29-Louvre-Museum.html](https://www.metmuseum.org/toah/od/papyrus-thicket). [cit. 2024-11-10].

¹⁰*Papyrus in Ancient Egypt*. Online. Met Museum. 2004. Dostupné z: <https://www.metmuseum.org/toah/od/papyrus-thicket>. [cit. 2024-11-10].

¹¹*Sennedjem and Ineferti in the Fields of Iaru*. Online. Met Museum. Dostupné z: <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/548354>. [cit. 2024-11-10].

Příloha č. 12

12

Příloha č. 13

13

¹² *Vine and the Wine in Ancient Frescoes and Mural Paintings*. Online. National Museums Liverpool. Dostupné z: <https://www.liverpoolmuseums.org.uk/stories/gardens-ancient-egypt>. [cit. 2024-11-10].

¹³ *Vine and the Wine in Ancient Frescoes and Mural Paintings*. Online. National Museums Liverpool. Dostupné z: <https://www.liverpoolmuseums.org.uk/stories/gardens-ancient-egypt>. [cit. 2024-11-10].

Příloha č. 14

Příloha č. 15

¹⁴ *Agricultural Scene from the Tomb of Nakht, 18th Dynasty Thebes*. Online. Dostupné z: <https://www.wikiart.org/en/ancient-egyptian-painting/agricultural-scene-from-the-tomb-of-nakht-18th-dynasty-thebes--1390>. [cit. 2024-11-11].

¹⁵ *Artisans of ancient Egypt*. Online. Dostupné z: <https://exploreluxor.org/artisans-of-ancient-egypt/>. [cit. 2024-11-11].

Příloha č. 16

16

Příloha č. 17

17

¹⁶ *Fragment of painted plaster from the tomb of Sebekhotep.* Online. Dostupné z: <https://www.meisterdrucke.uk/fine-art-prints/Unbekannt/762438/Fragment-of-painted-plaster-from-the-tomb-of-Sebekhotep,-from-Thebes,-Egypt,-18th-Dynasty,-c1400-BC.html>. [cit. 2024-11-11].

¹⁷ *Warrior Tutankamun.* Online. Dostupné z: <https://archive.archaeology.org/1003/etc/tut.html>. [cit. 2024-11-11].

Příloha č. 18

18

Příloha č. 19

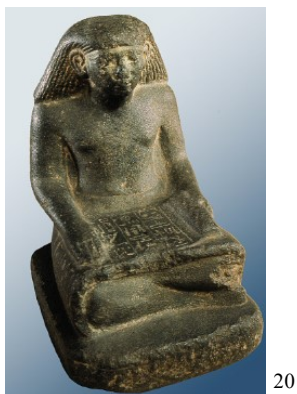

19

¹⁸ *Priests Pouring Libations for Inherkhau*. Online. Dostupné z: <https://www.meisterdrucke.ie/fine-art-prints/School-Egyptian/1479601/Priests-Pouring-Libations-for-Inherkhau.html>. [cit. 2024-11-11].

¹⁹ *Scribe Like an Ancient Egyptian*. Online. Dostupné z: <https://www.historytoday.com/miscellanies/scribe-ancient-egyptian>. [cit. 2024-11-11].

Příloha č. 20

Příloha č. 21

²⁰ *Scribe Statue of Min-nakht*. Online. The Walters Art Museum. Dostupné z: <https://art.thewalters.org/detail/23346/scribe-statue-of-min-nakht/>. [cit. 2024-11-11].

²¹ *Packaging in Ancient Egypt*. Online. Dostupné z: <https://packagingschool.com/lessons/packaging-history-packaging-in-ancient-egypt/>. [cit. 2024-11-12].

Text A

„... sepsal muž z Caretu – Duacheti se jmenoval, - pro svého syna jménem Pepi. Tehdy se plavil na jih do sídelního města, aby ho dal do písarské školy mezi děti úředníků, nejvýznamnějších lidí sídelního města. A řekl mu (následující). Jelikož jsem viděl bité (lidi), musíš se zaměřit na knihy.

Jen si všimni toho, kterého odvedli k pracovní četě! Pohled', nic nepřekoná knihy! Jsou jako (lod') na vodě. Vždyť si přečti konec knihy Kemejet a najdeš tam následující výrok: „Písař na jakémkoli místě v sídelním městě netrpí nouzí.“ Splní přání jinému (okamžitě), dříve než spokojeně odejde. Neznám žádné podobné povolání, o němž by platil tento výrok. Naučím tě milovat knihy více než (vlastní) matku a seznámím tě s jejich dokonalostí. Písarské povolání je vskutku nad všechna ostatní: žádné na zemi se mu nevyrovná! Když (žák písarské školy) začíná dospívat – ale je stále ještě dítě...

...Také ti povím o rybáři, který je na tom hůře než (kdokoli v) jiném zaměstnání. Pracuje u řeky, která je zamořená krokodýly. Když se přiblíží doba počítání (úlovků), jen běduje. (Nikdo) mu neřekne: „Zdržuje se (tam) krokodýl!“ Strach ho oslepí (až potom). Když přijde k proudící vodě, jen řekne: „(Je to) v boží moci.“ Hle, není povolání bez dohlížitelů, kromě (povolání) písaře: on (sám) je dohlížitelem!

Když umíš psát, je to pro tebe lepší než (jakékoli) povolání, které jsem ti představil. Jen pohled' na úředníka a jeho podřízeného! Zemědělec nemůže takovému muži říci: „Nevšímej si (mě)!“ Pohled', to, že jsem vykonal cestu na jih do sídelního města, je z lásky k tobě! (Každý) den ve škole ti prospěje...“²²

²² VACHALA, Břetislav. Staroegyptská „Satira na povolání“. (Pražská hieratická literární ostraka I). *Anthropologia integra*. 2012, č. 2, s. 17-25. ISSN 1804-6657.

Text B

Říká svému synovi Ptahhotepovi Mladšímu:

Nebud' pyšný na své vědění
a nespolehej se na to, že jsi znalec,
nýbrž rad' se s neznalým stejně jako s mudrcem.
Hranic umění nelze totiž dosáhnout
a není umělce, který by byl vybaven dokonalostí!
Ačkoli je dokonalá řeč skrytější než malachit /5/
lze ji najít i u otrokyň drtících obilí.

Když se utkáš s řečníkem,
který je schopný a předčí tě,
pozvedni ruce a skloň se.
Napadneš-li ho, nebudeš se s ním moci vůbec srovnat.
On sám však utrpí tím, co špatného řekne.
Nebudeš-li mu odporovat, když mluví,
pak právě on bude označen za neznalého.
Tvé sebeovládání tak vyváží jeho převahu.

Jsi-li mužem na vedoucím místě,
jenž řídí osudy mnoha lidí,
snaž se, aby každý (tvůj) čin byl tak dokonalý,
až v tvém jednání nebude ani (stopy po) bezpráví.
Spravedlnost je nádherná a její působivost trvalá,
nemění se od doby svého stvořitele.
Ačkoli je vždy trestán ten, jenž nedbá jejích zákonů,
nevzdělanému člověku je to přesto vzdálené.
Zločin sice někdy přináší bohatství,
ale podlost nikdy nedospěje přístavu.
Nakonec zůstane stejně jen spravedlnost,
takže člověk může říci: „Je to majetek mého otce!“

Nevzbuzuj v lidech hrůzu,
neboť za to bůh trestá.
Člověk si řekne: „Vezmu něco jinému,"
místo aby si řekl: „Chtěl bych mít vyšší postavení."
Člověk si pomyslí: „Chtěl bych něco získat při pouhém ležení v posteli,"
místo aby ho napadlo: „Chtěl bych něčeho dosáhnout svým vlastním
příčiněním."
Člověk si také řekne: „Chtěl bych se nasytit tak a tak,"
přičemž nemá ani chléb od hodnostáře.
Člověk si rovněž řekne: „Zbohatnu,"
a nakonec je nucen dát svůj majetek tomu, koho ani nezná.
Nikdy není dobré nahánět lidem hrůzu;
pouze to, co bůh přikáže, se uskuteční.
Proto usiluj žít uspokojen:
vždyť se stejně dostaví jen to, co bohové sami poskytnou.

23

²³ VACHALA, Břetislav. *Moudrost starého Egypta*. Praha: Knižní podnikatelský klub, 1992, str. 10-28.

Text C

*Krásné a zářící se objevuješ na obzoru,
ó slunce živoucí, počátku všeho žití!
Když na východě objevilo ses,
zemi jsi naplnilo krásou svojí.
Skvěješ se vznešené a velké
vysoko nad zeměmi všemi,
paprsky tvoje objímají světy,
světy, jež zrodily se z tebe,
a ty jsi Den a spoutáváš je všechny,
ty spoutáváš je pro drahého syna.*

...

*I zemím vzdáleným a cizím dáváš život,
na nebi vody zadržel jsi,
aby sestoupily,
aby se vlnily po horách jako moře,
u jejich sídlišť pole svlažovaly.
Ó pane věčnosti, jsi dobrý v úmyslech svých!
Nebeské vody všem lidem cizích zemí
i zvěři veškeré všech pouští dáváš —
leč Nil, jehož vody z nitra vycházejí,
ten určilš pro egyptskou zemi.²⁸*

24

*Buď pozdraven, ó Nile,
jenž prýštíš ze země
a plyneš, abys živil Egypt!
Ó tajemný,
jenž jsi průvodcem temnotou
k jasnému dni jásoťu a zpěvu,
kdy lučiny jsou pod vodou!*

*Ty, kterého Slunce stvořilo,
aby všechen brav mohl žít,
ty, jenž napájíš i vzdálenou poušť
svou rosou, z nebes padající,
příteli matky Země,
jenž dozíráš na obilí
a působíš, že dílna Stvořitele vzkvétá,
pane ryb,
jenž přivádíš vodní ptáky,
když ostatní ptactvo odletělo na jih,*

25

²⁴ ŽÁBA, Zbyněk. *Tesáno do kamene, psáno na papyrus*. Praha: Svoboda, 1968, str. 111.

²⁵ Tamtéž, str. 112.

Text D

Nevypátral jsem to, co se nesmí vědět.

... .

Nerouhal jsem se bohu.

Nedopustil jsem se násilí na chudém.

Nedopustil jsem se ničeho, co se bohům přičí.

Neočernil jsem otroka u jeho pána.

Nikoho jsem nenechal hladovět.

Nikoho jsem nerozplakal.

Nikoho jsem nezabil.

Nikoho jsem nedal zabít.

Nikomu jsem nezpůsobil bolest.

Nezkrátil jsem chrám o povinné dodávky potravin.

Nepoškodil jsem chléb určený bohům.

Neodcizil jsem koláče určené duchům zemřelých.

Nehýbal jsem podvodně jazýčkem váhy.

Nevzal jsem mléko od úst dítěte.

Neodehnal jsem dobytek z jeho pastvy.

Nechytil jsem ptáky patřící bohům.

Nelovil jsem jejich ryby.

Nezadržel jsem závlahovou vodu, když měla téci (někomu jinému).

Nepostavil jsem hráz v cestu vodě tekoucí (na cizí pole).

Neuhasil jsem oheň, když měl planout.

Neporušoval jsem dobu určenou k odevzdání obětního masa.

Neodvedl jsem dobytek z polnosti bohů.

Nestavěl jsem se v cestu procesí boha.

Jsem čist, jsem čist, jsem čist, jsem čist! (Z 125 kap.)

26

²⁶ Tamtéž, str. 172.

Příloha č. 23

Příloha č. 24

Re

„Jmenuji se Re a jsem bohem slunce. Můžete mě ale znát také pod jinými jmény. Řekové mě nazývali Hélios. Římané mě znali jako Sola. V Mezopotámii mě pojmenovali Šamaš. Mezi mými příbuznými mě poznáš díky tomu, že mám podobu slunečního kotouče nebo muže se sokolí hlavou s korunou ve tvaru kobry. Jsem stvořitelem lidstva. Jak že jsem to udělal, ptáš se? Kdysi jsem vyslal své vševidoucí oko hledat mé předky, bohyni Tefnut a boha Šua. Mé oko se dlouho nevracelo, tak jsem si vytvořil nové. Za nějaký čas se oko přeci jen vrátilo a bylo smutné, že jsem je nahradil. Proto začalo ronit slzy. Když každá ze slz dopadla na zem, zrodil se z ní člověk. Lidé mě měli rádi a uctívali mě. Ale protože to jsou vrtkaví tvorové, jednoho dne se rozhodli, že proti mně povstanou. Seslal jsem proto lvici Sachmet, aby je potrestala. Lidé mě začali prosit o slitování, tak jsem ji opil a povolal nazpět k sobě. Můžeš mě zahlédnout každý den, když je jasná obloha. Možná se ti i podaří spatřit mou sluneční bárku, na které cestuji.“

²⁷ Nut. Egyptian goddess. Online. Britannica. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Nut-Egyptian-goddess>. [cit. 2024-11-17].

Thovt

„Bud'te pozdraveni! Jistě jste mne vyhledali, abyste získali odpověď na Vaše otázky. Že nevíte, kdo jsem? Mé jméno je Thovt a jsem bůh měsíce a moudrosti. Mým posvátným zvířetem je ibis, protože i já sám mám jeho podobu a lidské tělo. Jsem ochráncem písařů, a protože umím velmi dobře číst, psát i počítat, mám důležitou úlohu při obřadu vážení srdcí a velmi často mě zahlédnete s pisátkem a papyrem v ruce. Ach, vy nevíte, o jakém obřadu mluvím! Když zemře člověk, jeho duše projde podsvětím až do síně, kde se obřad vykoná. Vloží své srdce na váhu a já zapisuji výsledek vážení. Pokud je duše člověka čistá a spravedlivá, může pokračovat do věčného života. Avšak pokud tomu tak není, jeho srdce pozře Amemait, božská požíračka s hlavou krokodýla, tělem lva a hrocha. Takže pamatujte, chovejte se čestně a spravedlivě!“

Eset

„Bud'te požehnáni. Mé jméno je Eset, jsem bohyně ochraňující těhotné matky i jejich potomky při porodu. Jsem manželkou boha vzkříšení Usira a matkou božského vládce Egypta, boha Hora. Zjevuji se v lidské podobě, a protože dávám život, velmi často mám u sebe kříž života anch. Podářilo se mi tak vzkřísit mého manžela. Často mi hlavu zdobí kravské rohy se slunečním kotoučem. Řekové mě pojmenovali Isis.“

Usir

„Jak jsem slyšel, již jste se seznámili s mou manželkou, bohyní Eset. Mé jméno je Usir. Jsem pánem podsvětí, ale nenechte se zmást. Jsem bohem vzkříšení a obrody. Proto je má kůže zbarvena do zelena, jako symbol nového života. Mám lidskou podobu a můj oděv tvoří obinadla užívaná během obřadu mumifikace, do kterých mě po boji s mým bratrem Sutechem a před mým zmrtychvstání zabalila má žena. Na hlavě nosívám bílou korunu Horního Egypta a v rukou držívám žezlo a dűtky. Jako pán podsvětí dohlížím na mumifikační obřady, kdy jsou z těla zemřelého vyjmuty orgány, tělo se vysuší látkou zvanou natron, poté je potřeno vonnými mastmi a zabaleno do dlouhých pruhů bílé látky. Tak je tělo připraveno, aby k němu duše mohla z podsvětí vracet. Také předsedám obřadu vážení srdcí, kdy mohu duši smrtelníka uvrhnout do zatracení nebo jí dát nesmrtelnost.“

Příloha č. 25

28

Příloha č. 26

29

²⁸ *The Pyramids at Giza were built to endure an eternity—but how?* Online. National Geographic. Dostupné z: <https://www.nationalgeographic.com/history/article/giza-pyramids>. [cit. 2024-11-17].

²⁹ *Karnak*. Online. Britannica. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Karnak>. [cit. 2024-11-17].

Příloha č. 27

30

Příloha č. 28

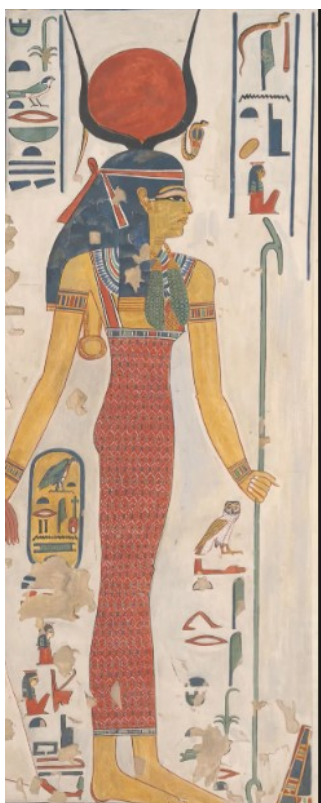

31

³⁰ *The Valley of the Kings*. Online. Theban mapping project. Dostupné z: <https://thebanmappingproject.com/valley-kings>. [cit. 2024-11-17].

³¹ *Mastaba*. Online. Wikipedia. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Mastaba>. [cit. 2024-11-17].

Příloha č. 29

32

Příloha č. 30

33

³² Isis. Online. Britannica. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Isis-Egyptian-goddess>. [cit. 2024-11-17].

³³ 6 Aspects of the Egyptian God Thoth. Online. The Collector. Dostupné z: <https://www.thecollector.com/thoth-egyptian-god-aspects/>. [cit. 2024-11-17].

Zkopírovat citaci

Příloha č. 31

34

Příloha č. 32

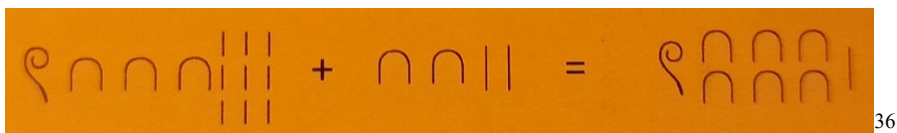
35

³⁴ *Usir*. Online. Wikisofia. Dostupné z: <https://wikisofia.cz/wiki/Usir>. [cit. 2024-11-17].

³⁵ *Re*. Online. Wikipedia. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Re_%28b%C5%AFh%29. [cit. 2024-11-17].

Příloha č. 33

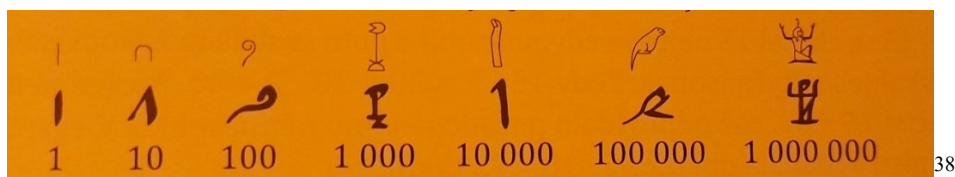
Příklad

Odpověď: Výsledek je 161.

Návod

Sčítání, egyptsky *wah* (spojit) nebo *demedž* (sjednotit), fungovalo na základě soupisu znaků pro jednotlivá čísla dohromady. V případě, že se vybraný znak v čísle vyskytnul 10x, nahradil jej znak vyšší (např. pokud početní operace obsahovala deset znaků pro jednotku, těchto deset znaků bylo ve výsledku nahrazeno jedním znakem pro desítku).³⁷

Příloha č. 34

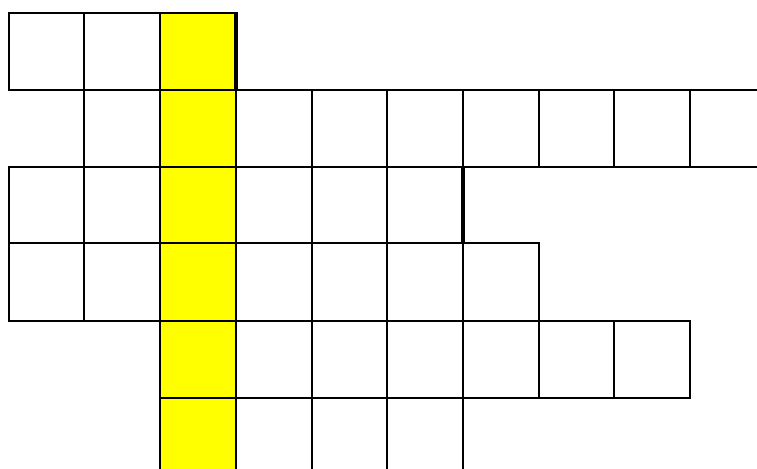
³⁶ VYMAZALOVÁ, Hana a COPPENS, Filip. *Moudrost svítek boha Thovta: vědecké poznání za vlády faraonů*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2011, str. 53.

³⁷ VYMAZALOVÁ, Hana a COPPENS, Filip. *Moudrost svítek boha Thovta: vědecké poznání za vlády faraonů*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2011, str. 53.

³⁸ Tamtéž.

³⁹ *Ancient Egyptian writing equipment*. Online. Teaching History with 100 Objects. Dostupné z: https://teachinghistory100.org/objects/about_the_object/ancient_egyptian_writing_equipment. [cit. 2024-11-17].

Příloha č. 35

1. Bohyně podpírající nebesa.
2. Královna, která musela nosit mužskou bradku, nechala si postavit chrám a podnikla několik výprav do Núbie.
3. Oslavná báseň.
4. Božská požiračka srdcí.
5. Panovník, který bojoval s Chetity u Kadeše a postavil chrám v Abú Simbel.
6. Bůh, který má zelenou pleť a vládne podsvětí.

Tajenka: Ta-Meru

Řešení:

N	Ú	T							
	H	A	T	Š	E	P	S	U	T
H	Y	M	N	U	S				
A	M	E	M	A	I	T			
		R	A	M	E	S	S	E	
		U	S	I	R				